

OBSAH

	Přehled veličin	10
	Úvod	12
1	Základy automatické regulace chladicích zařízení	13
1.1	Podstata regulace	13
1.2	Regulované soustavy	14
1.2.1	Vlastnosti regulovaných soustav	15
1.2.2	Tepelné soustavy chladicích zařízení	19
1.3	Regulátory	21
1.3.1	Spojité regulátory	21
1.3.2	Nespojité dvoupolohové regulátory	23
1.3.3	Nespojité stupňové regulátory	25
1.3.4	Zpětná vazba	26
1.4	Regulační obvod	28
1.4.1	Regulační obvod se spojitou regulací	28
1.4.2	Regulační obvod s nespojitou regulací	30
1.4.2.1	Regulační obvod se závislostí množství energie, protékající soustavou, na hodnotě regulované veličiny	31
2	Regulace teploty chlazeného prostředí	33
2.1	Ustálený stav	33
2.2	Prostředky k regulaci teploty chlazeného prostředí	35
2.3	Dvoupolohová regulace	35
2.3.1	Regulace prostorovým termostatem	38
2.3.1.1	Diference chlazeného prostoru	38
2.3.1.2	Střední teplota chlazeného prostoru	39
2.3.2	Regulace výparníkovým termostatem a presostatem	41
2.3.2.1	Srovnání s regulací prostorovým termostatem	43
2.3.3	Délka pracovního cyklu dvoupolohové regulace	45
2.3.4	Grafické řešení dvoupolohové regulace chladicích okruhů	45
2.4	Hospodárnost regulace teploty chlazeného prostředí	48
2.5	Regulace teploty velkých chlazených prostorů	50
3	Konstrukce elektrických regulátorů teploty a tlaku	51
3.1	Orgány citlivé ke změnám teploty	51
3.1.1	Termostatické články založené na tepelné roztažnosti kovů	51
3.1.2	Termostatické články založené na roztažnosti kapalin	52
3.1.3	Termostatické články založené na teplotní roztažnosti při změně skupenství	54
3.1.4	Termostatické články založené na závislosti tlaku a teploty nasycených par	55
3.1.5	Termostatický článek založený na závislosti tlaku plynu na teplotě adsorbentu	58
3.1.6	Elektrická čidla teploty	58
3.1.6.1	Odporové teploměry	59
3.1.6.2	Termočlánky	59
3.1.6.3	Termistory	60
3.1.6.4	Elektrické čidlo změny skupenství vody	60

3.2	Mechanismy elektrických regulátorů teploty a tlaku	61
3.2.1	Pružné členy kapalinových a parních článků	62
3.2.2	Mechanismy zvyšující spínací výkon kontaktů	65
3.2.2.1	Klopný mechanismus pružinový	66
3.2.2.2	Klopný mechanismus magnetický	68
3.2.2.3	Klopný mechanismus membránový	69
3.2.2.4	Klopný mechanismus vačkový	70
3.2.2.5	Spínací mechanismy s kontakty v inertní atmosféře	71
3.2.2.6	Zhášecí magnet	72
3.2.3	Spínací difference přístroje	72
3.2.3.1	Mechanismy zvyšující spínací diferenci	73
3.3	Prostorové termostaty s ohřívacími čidly	75
3.4	Konstrukční uspořádání přístrojů	75
4	Expanzní ventily	79
4.1	Plovákové regulátory	79
4.1.1	Nizkotlaké plovákové ventily	79
4.1.1.1	Umístění plovákového ventilu nad výparníkem nebo pod výparníkem	81
4.1.2	Nepřímé regulátory hladiny chladiva ve výparníku	83
4.1.3	Vysokotlaké plovákové regulátory	85
4.1.4	Výpočet plovákového mechanismu	86
4.2	Termostatické expanzní ventily	87
4.2.1	Přehřátí par vystupujících z výparníku	88
4.2.2	Vliv náplně termostatického článku na přehřátí	89
4.2.2.1	Náplň s méně strmou charakteristikou	90
4.2.2.2	Náplň s posunutou charakteristikou	91
4.2.2.3	Náplň adsorpční	92
4.2.2.4	Omezená náplň	92
4.2.3	Přehřátí a využití plochy výparníku	93
4.2.4	Otevírací přehřátí a stabilita regulačního pochodu	94
4.2.5	Časová konstanta čidla a stabilita regulačního pochodu	95
4.2.6	Vnější vyrovnávání tlaku pod membránou ventilu	96
4.2.7	Volba termostatického expanzního ventilu	97
4.2.8	Termostatický expanzní ventil s ohřívacím čidlem	98
4.2.9	Elektrický expanzní ventil	98
4.2.10	Rozdělovače chladiva	100
4.3	Automatický expanzní ventil	103
4.4	Příklady konstrukce expanzních ventilů	105
4.5	Kapilární trubice	108
4.6	Průtok chladiva regulačním ventilem	112
5	Regulátory průtoku chladiva beze změny fáze	117
5.1	Tlakový škrticí ventil	117
5.2	Termostatický škrticí ventil	118
5.3	Vodní ventily	119
5.3.1	Automatický vodní ventil	120
5.3.2	Termostatický vodní ventil	122
5.4	Zpětné ventily	123
5.5	Servomechanismy	124
5.5.1	Servoventily	124
5.6	Elektrické ventily	127
5.6.1	Elektromagnetické ventily	127
5.6.2	Elektromotorické ventily	128
6	Automatizace provozu kompresorů	131
6.1	Chladič okruh a regulace výkonu kompresoru	131

6.2	Pístové kompresory	132
6.2.1	Rozběh kompresoru	132
6.2.2	Točivý moment kompresoru při zchlazování	134
6.3	Regulace výkonu kompresoru	136
6.3.1	Dvupolohová regulace výkonu kompresoru	137
6.3.2	Stupňová a spojitá regulace	137
6.3.3	Škrcení průtoku par nasávaných kompresorem	141
6.3.4	Přepouštění par z výtlaku do sání kompresoru	142
6.3.5	Regulační mechanismy pístového kompresoru	143
6.3.5.1	Stupňová regulace odtlačováním destiček sacích ventilů	143
6.3.5.2	Regulace částečným obtokem	146
6.3.5.3	Regulace zvětšením škodlivého prostoru	147
6.3.6	Hospodárnost způsobů regulace výkonu	148
6.4	Regulace teploty par vystupujících z kompresoru	149
6.5	Automatizace šroubového kompresoru	149
6.6	Regulace turbokompresoru	150
6.7	Regulace proudových kompresorů	152
7	Regulace sorpčních zařízení	154
7.1	Regulace množství tepla přiváděného vypuzovači	155
7.2	Regulace oběhu roztoku	155
7.3	Regulace množství chladicí vody	156
7.4	Regulace množství tepla odvedeného z rektifikátoru	156
7.5	Regulace malých absorpčních zařízení	157
8	Chladicí zařízení s několika výparníky	158
8.1	Chladicí zařízení s několika výparníky v jednom chlazeném prostoru	158
8.2	Chladicí zařízení s několika chlazenými prostory a společnou relativní dobou odvádění tepla ψ	159
8.2.1	Chladicí zařízení se společnou vypařovací teplotou	159
8.2.2	Chladicí zařízení s několika vypařovacími teplotami	162
8.3	Chladicí zařízení s individuální regulací teploty chlazených prostorů	166
8.4	Chladicí okruhy s recirkulací kapalného chladiva	169
9	Regulace kondenzátorů	173
9.1	Kondenzační tlak	173
9.2	Regulace vzdušných kondenzátorů	175
9.2.1	Zaplavení vnitřní plochy kondenzátoru chladivem	175
9.2.2	Vyřazování větví kondenzátoru	177
9.2.3	Stupňová a spojitá regulace množství vzduchu procházejícího kondenzátorem	177
9.3	Regulace vodních kondenzátorů	180
9.4	Automatizace odpařovacího kondenzátoru a chladicí věže	182
9.5	Regulace průtoku chladiva okruhem při nízkém kondenzačním tlaku	182
9.6	Regulace tepelných čerpadel	184
10	Automatizace cirkulace oleje	187
10.1	Směs chladiva a oleje	187
10.2	Olej ve výparníku	188
10.2.1	Odlučovač oleje	189
10.2.2	Odvádění podílu kapalného chladiva z výparníku	190
10.3	Olej ve skříní kompresoru	191
10.3.1	Udržování stavu oleje ve skříní kompresoru	192
11	Automatické odtávání výparníků	194
11.1	Tvorba námrazy a její důsledky	194

11.2	Zdroje tepla pro odtávání	195
11.2.1	Odtávání elektrickým proudem	195
11.2.2	Odtávání horkými párami chladiva	196
11.2.2.1	Odtávání gravitační	196
11.2.2.2	Odtávání kompresním teplem	197
11.2.2.3	Odtávání naakumulovaným teplem	199
11.2.2.4	Odtávání tepelným čerpadlem	201
11.2.3	Odtávání vodou nebo solankou	204
11.2.4	Ochrana proti tvoření námrazy cirkulací solanky	204
11.3	Signál k zahájení a ukončení odtávacího děje	205
11.3.1	Odtávání poloautomatické	205
11.3.2	Odtávání po každém cyklu dvoupolohové regulace	205
11.3.3	Časové odtávání	207
11.3.4	Ukončení odtávání výparníkovým termostatem	208
11.3.5	Zahájení odtávání presostatem	208
11.3.6	Zahájení odtávání diferenčním presostatem nebo termostatem	209
12	Automatické vypouštění nekondenzujících plynů	211
12.1	Fyzikální podstata odlučování nekondenzujících plynů	211
12.2	Odlučovače nekondenzujících plynů	212
13	Regulace vlhkosti a složení atmosféry	214
13.1	Stavové změny vlhkého vzduchu	214
13.2	Ustálený stav vlhkosti chlazeného prostoru	215
13.3	Prostředky k regulaci vlhkosti chlazených prostorů	218
13.4	Regulátory vlhkosti	219
13.5	Umělá atmosféra chladíren	220
14	Jištění a sledování provozu chladicích zařízení	221
14.1	Ochrana proti překročení nejvyššího pracovního přetlaku	221
14.1.1	Pojistné ventily	222
14.1.2	Průrazové pojistky	225
14.1.3	Přetlakový jistič	227
14.2	Jištění proti nízkému sacímu tlaku	228
14.3	Jištění poháněcího stroje kompresoru proti přetížení	229
14.4	Jištění okruhu mazacího oleje kompresoru	230
14.5	Jištění kompresoru proti kapalinovým rázům	231
14.6	Jištění vodních kondenzátorů proti přerušení dodávky chladicí vody	232
14.7	Jištění chladičů kapalin proti zamrznutí	233
14.8	Jištění sorpčních zařízení s plynovým topením	233
14.9	Sledování provozu chladicích zařízení	234
15	Příklady automatizace chladicích zařízení	237
15.1	Hlediska pro navrhování automatizace chladicích zařízení	237
15.2	Chladicí zařízení pro jeden chlazený prostor se vzdušným kondenzátorem a regulací teploty prostorovým termostatem	238
15.3	Chladicí zařízení s průtokovým chladičem kapaliny pro velký rozsah chladicích výkonů	238
15.4	Navrhování elektrických schémat řízení s pomocí algebry logiky	239
15.4.1	Chladicí zařízení se třemi chlazenými prostory	240
15.4.2	Signalizace současně vychlazovaných prostorů	243
15.4.3	Regulace výkonu kompresoru	244
15.5	Servoventily v chladicích okruzích	245
15.5.1	Chladicí zařízení s několika chlazenými prostory, regulací teploty termostatickými škrtkovými ventily a s odtáváním kondenzačním teplem	247
15.5.2	Chladicí okruh klimatizačního zařízení	248

15.6	Regulace dvoustupňových chladicích okruhů	250
15.6.1	Chladicí zařízení s recirkulací kapalného chladiva	253
16	Provozní závady chladicích zařízení, související s automatizací	257
16.1	Změny množství a vlastností chladiva a oleje	257
16.1.1	Nedostatek chladiva v okruhu	257
16.1.2	Voda a nečistoty v chladivu	258
16.2	Poruchy regulačních přístrojů	261
16.2.1	Poruchy elektrických spínacích přístrojů	261
16.2.2	Poruchy expanzních ventilů	261
16.2.2.1	Netěsnost sedla a jehly expanzního ventilu	261
16.2.2.2	Netěsnost krycí matice nebo šroubu automatického expanzního ventilu	262
16.2.2.3	Prasknutí membrány automatického expanzního ventilu	262
16.2.2.4	Únik náplně článku termostatického expanzního ventilu	263
16.2.2.5	Zkoušení expanzních ventilů	263
16.2.3	Kontrola těsnosti termostatických článků	265
16.2.3.1	Kontrola těsnosti článků plněných mokrou párou	265
16.2.3.2	Kontrola těsnosti článků s omezenou náplní M. O. P. a článků s adsorpční náplní	265
16.2.4	Poruchy elektromagnetických ventilů	266
16.2.5	Poruchy automatických vodních ventilů	266
16.3	Projekční závady	267
16.3.1	Kompresor je výše než výparník	267
16.3.2	Montáž čidla termostatického expanzního ventilu	268
16.3.3	Chladicí okruhy s několika výparníky	269
16.3.4	Výparníky s rozdělovači chladiva	271
16.3.5	Kolébání sacího tlaku	272
16.3.6	Pára v kapalném chladivu přitékajícím k expanznímu ventilu	273
17	Ekonomické aspekty automatizace chladicích zařízení	274
17.1	Ekonomický efekt automatizace	274
17.2	Spolehlivost automatizace	275
17.2.1	Pravděpodobnost bezporuchové činnosti přístroje	276
17.2.2	Střední doba bezporuchové činnosti	276
17.2.3	Intenzita poruch	277
17.2.4	Spolehlivost složitých zařízení	278
17.2.5	Analýza malého počtu vzorků	278
17.2.6	Metody zvyšování spolehlivosti	280
	Literatura	282